

TIESĪBAS UZ ATLĪDZINĀJUMU PAR PUBLISKAS PERSONAS NEPAMATOTU PRIVĀTPERSONAS TIESĪBU AIZSKĀRUMU

PERSON'S RIGHTS TO COMPENSATION FOR UNJUSTIFIED VIOLATION OF RIGHTS BY PUBLIC PERSON

Elīna Pankrate, Mg. iur.

Latvijas Universitātes
Juridiskās fakultātes doktorante

Summary

The purpose of this paper is to analyse legal aspects, prerequisites and conditions of rights to commensurate compensation for unjustified violation of rights in those cases when a public person has unjustifiably engaged in commercial activity and thereby violated the rights of a person without a basis.

Atslēgvārdi: tiesības uz atlīdzinājumu, nepamatots tiesību aizskārums, publiskas personas komercdarbība

Keywords: rights to compensation, unjustified violation of rights, commercial activities of public person

Ievads

Latvijas Republikas Satversmes¹ 92. panta trešajā teikumā noteikts, ka *Nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu*. Minētajā normā noteikts vispārējs valsts pienākums nodrošināt ar tiesas starpniecību ikvienam, kura tiesības ir pārkāptas, efektīvu aizsardzību pret publisku, administratīvu vai privāttiesisku aizskārumu (prettiesisku darbību).² Tiesības uz atlīdzinājumu ir viens no tiesību uz taisnīgu tiesu aspektiem – viens no tiesas pamatuzdevumiem ir piešķirt atbilstīgu atlīdzinājumu par nepamatotu tiesību aizskārumu.³ Ņemot vērā šo tiesību uz atlīdzinājumu konstitucionālo rangu, judikatūrā un doktrīnā ir atrodamā virkne atziņu par minēto tiesību īstenošanas tiesiskajiem aspektiem. Vienlaikus

¹ Latvijas Republikas Satversme: LV likums. Pieņemts 15.02.1922.

² Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 148. lpp.

³ Satversmes tiesas 29.12.2014. spriedums lietā Nr. 2014-06-03, 22. p. Latvijas Vēstnesis, 2014, Nr. 258, ar atsauci uz Satversmes tiesas 06.06.2012. spriedumu lietā Nr. 2011-21-01, 7. p. Latvijas Vēstnesis, 2012, Nr. 89.

līdz šim tiesības uz atlīdzinājumu nav plašāk vērtētas saistībā ar publisku personu komercdarbības nosacījumu ievērošanu. Proti, nav plašāk un konkrētāk vērtēts, vai publiska persona, nepamatoti iesaistoties komercdarbībā, var radīt tādu nepamatotu privātpersonas tiesību aizskārumu, kas rada kaitējumu, un vai par šādu aizskārumu privātpersonai ir tiesības prasīt un saņemt atlīdzinājumu. Tāpēc šajā rakstā tiesības uz atbilstošu atlīdzinājumu tiks aplūkotas tieši no viena tiesiskā aspekta – tiesības uz atlīdzinājumu par publiskas personas radītu privātpersonas tiesību aizskārumu, publiskai personai nepamatoti iesaistoties komercdarbībā.

1. Atlīdzinājuma priekšnoteikumi

Jebkuru tiesību uz atlīdzinājumu pamata priekšnoteikums ir nepamatots personas tiesību aizskārums. Šo jēdzienu nav iespējams izsmeloši un precīzi definēt vienā definīcijā, jo atkarībā no tiesību nozares personas nepamatota tiesību aizskārums jēdziena definīcija atšķirsies. Tiesību prettiesiska aizskārums jēdziens civiltiesībās ir daudz plašāks nekā krimināltiesībās un administratīvajās tiesībās, jo, piemēram, civiltiesībās par prettiesisku darbību ir atzīstama arī tāda darbība, kas tieši nepārkāpj konkrēto tiesību normu, bet kas nepamatoti aizskar citas personas subjektīvās tiesības un likumīgās intereses.⁴

Rakstā nepamatots tiesību aizskārums vērtējams saistībā ar publiskas personas komercdarbību regulējošiem normatīvajiem aktiem, no kuriem pamata likums ir Valsts pārvaldes iekārtas likums⁵ (turpmāk – Iekārtas likums), kura 87. pantā ir noteikti pamatnoteikumi publiskas personas darbībai privāto tiesību jomā. Viens no likumdevēja noteiktajiem gadījumiem, kad publiska persona var darboties privāto tiesību jomā, ir dibinot kapitālsabiedrību vai iegūstot līdzdalību esošā kapitālsabiedrībā. Publiskas personas līdzdalības kapitālsabiedrībā mērķis ir komercdarbības veikšana.

Iekārtas likuma 88. panta pirmajā daļā likumdevējs ir izsmeloši norādījis uz trīs alternatīviem nosacījumiem. Vismaz vienam no tiem izpildoties, publiska persona tikai caur līdzdalību kapitālsabiedrībā ir tiesīga iesaistīties komercdarbībā savu funkciju efektīvai izpildei. Šie trīs nosacījumi ir: 1) tiek novērsta tirgus nepilnība, kad tirgus pats nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā; 2) tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai; 3) tiek pārvaldīti tādi īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai. Minētajā pantā likumdevējs arī noteicis darbības, kas publiskai personai ir jāveic, lai izvērtētu, vai ir ekonomiskais pamatojums caur līdzdalību kapitālsabiedrībā iesaistīties komercdarbībā tajos gadījumos, kad izpildās kāds no panta pirmajā daļā minētajiem nosacījumiem. Starp likumdevēja noteiktajām veicamajām darbībām ir arī ekonomiskā izvērtējuma sagatavošana, konsultējoties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošām organizācijām. Līdz ar to no likumdevēja noteiktā skaidri izriet, ka publiskai personai tiesības iesaistīties komercdarbībā ir izņēmuma tiesības no vispārējā aizlieguma tai komercdarbību neveikt ne pašai, ne caur līdzdalību kapitālsabiedrībā.

⁴ Satversmes tiesas 07.02.2014. spriedums lietā Nr. 2013-04-01, 5. punkts. Latvijas Vēstnesis, 2014, Nr. 30.

⁵ Valsts pārvaldes iekārtas likums: LV likums. Pieņemts 06.06.2002.

Ņemot vērā minēto, nepamatota iesaistīšanās komercdarbībā konstatējama tajos gadījumos, kad nepastāv neviens no Iekārtas likuma 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem nosacījumiem un/vai kad publiska persona iesaistījusies komercdarbībā, neizpildot panta nākamajās daļās noteiktās prasības. Šāda publiskas personas komercdarbība ir uzskatāma par prettiesisku, jo tā ir neatbilstoša tiesību normās noteiktajam. Ar publiskas personas nepamatotu komercdarbību saprotama gan publiskas personas pašas tieši uzsāktā komercdarbība, gan tāda komercdarbība, ko veic kapitālsabiedrība, kurā publiskai personai ir līdzdalība, lai gan nepastāv vismaz viens no Iekārtas likuma 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem nosacījumiem, un/vai attiecībā uz kuru publiska persona nav izpildījusi panta nākamajās daļās noteiktās prasības.

Apkopojot minēto, secināms: lai šajā rakstā būtu pamats vērtēt privātpersonas tiesības uz atlīdzinājumu, vispirms ir jākonstatē, vai publiska persona ir pārkāpusi tās komercdarbībā iesaistīšanās priekšnoteikumus, kas noteikti Iekārtas likuma 88. pantā. Tikai konstatējot publiskas personas nepamatotu iesaistīšanos komercdarbībā, var tālāk vērtēt nākamo tiesību uz atlīdzinājumu kritēriju izpildīšanos.

2. Nepamatots tiesību aizskārums

No Latvijas Republikas Satversmes 92. panta trešajā teikumā noteiktā skaidri izriet, ka tiesību uz atlīdzinājumu viens no obligātajiem priekšnoteikumiem ir personas tiesību aizskārums. Lai konstatētu minētā priekšnoteikuma izpildīšanos, ir jāidentificē gan konkrētā persona (personas), gan šīm personām piemītošās tiesības, gan konkrētās personas konkrēto tiesību aizskārums, gan šī aizskāruma nepamatotība. Nekonstatējot personas konkrētas tiesības vai nekonstatējot personas konkrēto tiesību aizskārumu un tā nepamatotību, personai nav tiesības uz atlīdzinājumu.

Tiesības aizsargā katru attiecīgās personas interesi, ja tā ir tiesiska, t. i., tos labumus (interesu objektus), kas no sabiedrības puses (likumdevēja un tiesas personā) ir atzīti par sociāli vērtīgiem (tāpēc tiem no valsts viedokļa jābūda juridiska aizsardzība) un kas nav prettiesiski.⁶ Doktrīnā ir samērā vispārīgi, tomēr pietiekami izvērsti raksturoti iespējamo tiesību aizskārumu veidi, kas ietver konkrētas personas subjektīvo tiesību vai likumīgo interešu ierobežojumu vai apdraudējumu (subjektīvo tiesību nepamatotu samazinājumu, ierobežojumu, ļaunumu (sliktumu) vai citādu kaitējumu personas subjektīvajām tiesībām), kā arī ar tiesībām aizsargātu labumu mazināšana, iznīcināšana vai sagaidāmu labumu neiegūšana. Jebkuras negatīvas sekas, kas tiek nodarītas ar nepamatotu aizskārumu, ar mantisku vai nemantisku raksturu, arī sāpes, ciešanas, neērtības, ir pamats atbilstoša atlīdzinājuma saņemšanai par savu tiesību aizskārumu.⁷

Rakstā personas tiesības un to nepamatots aizskārums ir vērtējams sašaurināti tikai publiskas personas nepamatotā komercdarbībā. Tādēļ, lai atzītu, ka personai ir tiesības uz atlīdzinājumu, ir jākonstatē cēloņsakarība starp publiskas personas nepamatotu iesaistīšanos komercdarbībā un tās rezultātā aizskartajām konkrētajām personas tiesībām. Līdz ar to personas tiesības, ko publiska persona varētu aizskart

⁶ Latvijas Republikas Satversmes komentāri, 2011, 151. lpp.

⁷ Turpat, 152. lpp.

ar savu nepamatotu iesaistīšanos komercdarbībā, var tikt konstatētas tiktāl, ciktāl sniedzas publiskas personas nepamatoti veiktas komercdarbības ietekme.

Augstākā tiesa, vērtējot pašvaldības (publiskas personas) dotēta laikraksta darbību reklāmas tirgū, atzinusi, ka šādu darbību rezultātā privāta plašsaziņas līdzekļa pastāvēšanas apdraudējums aizskar ne tikai konkrētā privāta plašsaziņas līdzekļa intereses, bet arī visas sabiedrības intereses – privāta plašsaziņas līdzekļa netieša izspiešana no aprites nav savienojama ar Satversmē nostiprinātajiem pamatvērtību ievērošanas principiem un žurnālistikas kvalitātes uzturēšanu, kas abi vērsti uz demokrātijas labas funkcionēšanas nodrošināšanu. Tādēļ Senāts secināja, ka publiskas personas izdots plašsaziņas līdzeklis drīkst darboties reklāmas tirgū tikai tik tālu, cik tālu šāda darbība būtiski neietekmē privātos plašsaziņas līdzekļus, kas konkurences apstākļos darbojas tajā pašā tirgū.⁸

No šāda Augstākās tiesas secinājuma izriet, ka būtiska ietekme ir robežšķirtne publiskas personas tiesībām darboties reklāmas tirgū. Tā kā ietekmes būtiskums ir nenoteiktais tiesību jēdziens, tas jāpiepilda ar saturu katrā konkrētā gadījumā atsevišķi, kas nozīmē, ka publiskas personas ietekmes būtiskuma robežšķirtne var būt atšķirīga katrā konkrētā gadījumā un, atšķiroties faktiskajiem apstākļiem, atšķirsies arī ietekmes būtiskuma novērtējums.

Šajā piemērā kā aizskartās personas grupas (sabiedrības) un plašsaziņas līdzekļa tiesības var tikt identificētas tiesības uz godīgu konkurenci. Godīga konkurence ir viens no Konkurences likuma⁹ 2. pantā nostiprinātajiem likuma mērķiem – aizsargāt, saglabāt un attīstīt brīvu, godīgu un vienlīdzīgu konkurenci visās tautsaimniecības nozarēs sabiedrības interesēs. Tajā pašā laikā jākonstatē, ka tiesības uz godīgu konkurenci attiecībā uz katru no abām aizskartajām personu grupām (sabiedrība un privātais plašsaziņas līdzeklis) izpaužas atšķirīgi. Privātais plašsaziņas līdzeklis ar publiskas personas dotēto plašsaziņas līdzekli konkurē, jo tie abi darbojas vienā konkrētajā tirgū. Tādēļ privāta plašsaziņas līdzekļa tiesības tiek aizskartas tāpēc vien, ka tam ir nepamatoti jākonkurē ar publiskas personas plašsaziņas līdzekli konkrētajā tirgū. Privātajam plašsaziņas līdzeklim būtu jābūt tiesībām sagaidīt, ka tiks nodrošinātas tā tiesības konkrētajā tirgū konkurēt godīgas konkurences apstākļos. Savukārt sabiedrība ir abu plašsaziņas līdzekļu kliente, kura kā patērētāja pērk plašsaziņas līdzekļu piedāvāto saturu. Tāpēc sabiedrībai ir tiesības izvēlēties starp godīgas konkurences apstākļos konkurējošu plašsaziņas līdzekļu piedāvāto saturu.

Tāpat no minētajiem Augstākās tiesas secinājumiem konstatējams, ka publiskas personas finansēta plašsaziņas līdzekļa darbība reklāmas tirgū vienlaikus aizskar divas personu grupas: 1) sabiedrību kā kopumu, 2) konkrēto privātpersonai piederošo plašsaziņas līdzekli, kas reklāmas tirgū konkurē ar publiskas personas finansēto plašsaziņas līdzekli. Atkarībā no konkrētās personas vai personu grupas atšķiras arī katras no tām aizskartās tiesības, ņemot vērā, ka katrai personai vai personu grupai var būt atšķirīgas tiesības. Atšķiroties aizskartajām tiesībām, aizskāruma ietekme uz katru no aizskartajām tiesībām, tāpat arī uz katru aizskartajām personām ir jānovērtē patstāvīgi un neatkarīgi. Tādējādi iespējams secināt, ka publiska persona ar vienu komercdarbības veidu (faktiski arī ar vienu darbību) var aizskart dažādu personu vai personu grupu atšķirīgas tiesības, tāpēc nepamatota aizskāruma novērtējums

⁸ Augstākās tiesas 13.02.2017. lēmums lietā Nr. SKA-613/2017.

⁹ Konkurences likums: LV likums. Pieņemts 04.10.2001., 2. pants.

un atbilstoša atlīdzinājuma novērtējums uz katru no personām vai personu grupām var atšķirties.

No iepriekš minētā arī izriet, ka personas tiesību aizskārums nevar būt pārāk vispārīgs vai abstrakts, bet ir jākonstatē konkrēta tā izpausme uz personu, aizskārumam ir jābūt personai kaitējošam. Lai atzītu personas tiesības uz atlīdzinājumu par publiskas personas nepamatotu iesaistīšanos komercdarbībā, nebūs pietiekami norādīt tikai uz to, ka personai ir tiesības sagaidīt, ka publiska persona ievēros tiesību aktos noteikto un nerīkosies neatbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam. Personai pašai būtu jāpamato un nepieciešamības gadījumā jāpierāda, ka tās tiesības ir aizskartas. Lai personai būtu tiesības saņemt atlīdzinājumu, tai ir jāpierāda, kuras tās tiesības ir aizskartas, jo atkarībā no aizskarto tiesību veida / aizskāruma apjoma būtu nosakāms atbilstošs atlīdzinājums.

Minētais vienlaikus ļauj secināt, ka sabiedrības tiesību uz atlīdzinājumu kontekstā nav konstatējamas personas tiesības uz publiskas personas tiesību normām atbilstošu rīcību pašas par sevi. Ja publiska persona nepamatoti iesaistās komercdarbībā, tas pats par sevi vien personas tiesības neaizskar. Personas tiesībām un aizskārumam ir jābūt konkrētākam – kā jau norādīts iepriekš, subjektīvo tiesību vai likumīgo interešu ierobežojumam vai apdraudējumam, vai citādam kaitējumam, vai arī personai ir jāizjūt pietiekami konkrēti definējamas negatīvas sekas.

Vērtējams ir jautājums, vai personas tiesības var aizskart tikai komercdarbības veikšana vai arī personas tiesību aizskārumu, kas rada pamatu prasīt atlīdzinājumu, var radīt arī publiskas personas neiesaistīšanās komercdarbībā. Autores vērtējuma atbilde uz šo jautājumu ir noraidoša, jo publiskai personai nav pienākuma, bet ir tiesības iesaistīties komercdarbībā, ja izpildās kāds no Iekārtas likuma 88. panta noteiktajiem nosacījumiem saistībā ar tās funkciju efektīvu izpildi un arī ja ekonomiskā izvērtējuma rezultātā ir rodams pamatojums iesaistīties komercdarbībā. Līdz ar to nevienai personai tieši uz Iekārtas likuma 88. panta pamata nav tiesību prasīt, lai publiska persona iesaistās komercdarbībā. Attiecīgi, neesot tiesībām prasīt publiskas personas iesaistīšanos komercdarbībā, nav arī tiesību prasīt atlīdzinājumu par publiskas personas neaktīvu darbību.

3. Atbilstīgs atlīdzinājums

Jēdziens “atbilstīgs atlīdzinājums” vispirms ir interpretējams kā jebkuram tiesību aizskārumam atbilstošs gandarījums, kas aptver gan zaudējumu atlīdzināšanu, gan arī nemantiskā (morālā un personiskā) kaitējuma kompensēšanu.¹⁰ Aizskarto tiesību aizsardzības līdzeklis (apmierinājums) ir tas, ko likums un tiesības paredz kā taisnīgu gandarījumu, lai nolīdzinātu cietušā tiesību aizskārumu un/vai tā radītās sekas.¹¹ Atbilstīgam atlīdzinājumam ir vairākas funkcijas – vispirms jau kompensācijas, samierināšanas, kā arī vispārējās un speciālās prevencijas funkcija. Minēto funkciju mērķis ir panākt efektīvu taisnīguma atjaunošanu un pamattiesību aizsardzību.¹² Atbilstošs atlīdzinājums ir ne tikai par tādiem tiesiskajiem aizsardzības līdzekļiem

¹⁰ Satversmes tiesas 06.06.2012. spriedums lietā Nr. 2011-21-01, 6. p. Latvijas Vēstnesis, 2012, Nr. 89.

¹¹ Latvijas Republikas Satversmes komentāri 2011, 150. lpp.

¹² Satversmes tiesas 05.03.2021. spriedums lietā Nr. 2020-30-01, 11.1. p. Latvijas Vēstnesis, 2021, Nr. 46.

kā zaudējumi vai personiskais kaitējums, bet tiesu praksē un likumos tiek paredzēti arvien jauni aizskarto tiesību aizsardzības līdzekļi vai to piemērošanas iespējas, un tos visus uzskaitīt nav iespējams.¹³

Nemot vērā doktrīnā piedāvāto tiesību aizsardzības līdzekļu iedalījumu pēc mērķa,¹⁴ atbilstīgs atlīdzinājums par publiskas personas nepamatotu komercdarbību varētu aptvert pat trīs tiesību atlīdzinājuma veidus:

- 1) iepriekšējā stāvokļa pirms tiesību aizskāruma atjaunošana un/vai tiesību aizskarošās darbības novērošana – šis ir pamata atlīdzinājuma veids, kas varētu ietvert publiskas personas nepamatoti veiktās komercdarbības pārtraukšanu, kas secīgi varētu novest arī pie iepriekšējam stāvoklim (pirms publiska persona nepamatoti uzsāka komercdarbību) līdzīgas tirgus situācijas, izņemot, ja izmaiņas tirgū bijušas tik būtiskas, ka iepriekšējo stāvokli nav iespējams atjaunot;
- 2) juridiskā atbildība: krimināltiesiskā, administratīvā, civiltiesiskā atbildība – atkarībā no aizskartajām tiesībām, bet visdrīzāk publiskas personas nepamatotas komercdarbības gadījumā aizskartās tiesības būs atlīdzināmas civiltiesiskās atbildības ietvaros;
- 3) tiesiskās attiecības izbeigšana vai grozīšana – publiskai personai pārtraucot veikt nepamatoto komercdarbību.

Vērtējot atlīdzinājuma atbilstību personas aizskartajām tiesībām, jāvērtē ne tikai konkrētās tiesības un to nozīmīgums, aizskāruma gadījumos radītais kaitējums, bet arī konkrētā persona – kā konkrēto personu ir ietekmējis konkrēto tiesību aizskārums. Pat ja ar konkrēto komercdarbības veidu publiska persona aizskar vairākas viena veida personas, aizskāruma ietekme un līdz ar to arī atbilstīgs atlīdzinājums attiecībā uz katru no personām var būt atšķirīgs. Piemēram, ja iepriekš aplūkotajā Augstākās tiesas prakses gadījumā konkrētajā tirgū (laikrakstu reklāmas tirgū) darbotos nevis tikai viens privātais plašsaziņas līdzeklis, bet, piemēram, vismaz trīs, tad publiskas personas dotēta plašsaziņas līdzekļa darbības reklāmas tirgū rezultātā tiktu aizskartas visu privāto plašsaziņas līdzekļu tiesības uz darbību godīgas konkurences apstākļos. Tajā pašā laikā attiecībā uz katru no privātajiem plašsaziņas līdzekļiem publiskas personas dotēta plašsaziņas līdzekļa darbības reklāmas tirgū ietekme varētu nebūt vienāda, jo visdrīzāk katra to pozīcija tirgū, pirms tajā ienāca publiskas personas plašsaziņas līdzeklis, bija atšķirīga.

Apkopojot minēto, secināms, ka, nosakot atbilstošu atlīdzinājumu par publiskas personas nepamatotas iesaistīšanās komercdarbībā rezultātā personai radītu aizskārums, ir jānodrošina, lai atlīdzinājums ir taisnīgs, samērīgs ar radīto tiesību aizskārums un sniedz personai gandarījumu. Līdz ar to aizskartā persona ir tā, kura pati var ne tikai vislabāk raksturot aizskartās tiesības, bet arī novērtēt un attiecīgi prasīt atbilstošāko atlīdzinājumu. Savukārt tiesas kompetencē jau būs izvērtēt, vai personas prasītais atlīdzinājums ir taisnīgs.

Tikai nosakot personas aizskartās tiesības, persona varēs konstatēt, kādā procesā vērsties tiesā, prasot atlīdzinājumu, un kādu atlīdzinājumu kā atbilstīgu prasīt par publiskas personas nepamatotas komercdarbības rezultātā radīto tiesību aizskārums.

¹³ Latvijas Republikas Satversmes komentāri 2011, 150. lpp.

¹⁴ Turpat.

Kopsavilkums

1. Publiska persona, nepamatoti iesaistoties komercdarbībā, var ne tikai pārkāpt normatīvo regulējumu par publiskas personas komercdarbības nosacījumiem, bet arī aizskart citu personu tiesības, radot tām kaitējumu.
2. Publiskas personas radīts personas tiesību aizskārums ir pamats personai prasīt no publiskas personas atlīdzinājumu par tās aizskartajām tiesībām.
3. Nepamatoti iesaistoties komercdarbībā, publiska persona var radīt vairāku personu vai personu grupu dažādu tiesību aizskārums. Tādējādi ar vienu darbību publiska persona var aizskart dažādas personu tiesības un radīt dažāda kaitējuma apmēru.
4. Lai šādā gadījumā no publiskas personas prasītu atlīdzinājumu, ir jākonstatē cēloņsakarība starp publiskas personas nepamatoto iesaistīšanos komercdarbībā un personas tiesību aizskārums, kuram ir jābūt konkrētam, un ir jākonstatē kaitējuma radīšana konkrētajai personai.
5. No personas aizskarto tiesību nozīmīguma un radītā kaitējuma apmēra ir atkarīgs personai nosakāmais atbilstošākais atlīdzinājums, kuram ir jābūt taisnīgam, samērīgam, efektīvam un jāsniedz aizskartajai personai gandarījums.
6. No personas aizskarto tiesību veida ir atkarīgs process, kurā persona tiesai var prasīt publiskas personas nepamatoti uzsāktās komercdarbības rezultātā personas aizskarto tiesību taisnīgu atlīdzināšanu.
7. Publiskai personai ir pienākums atlīdzināt personai tikai par tādu personas tiesību aizskārums, kas tai radīts, publiskai personai nepamatoti iesaistoties komercdarbībā. Publiska persona nevar aizskart tiesības un radīt kaitējumu, neiesaistoties komercdarbībā, pat ja izpildās normatīvajos aktos noteiktie izņēmuma nosacījumi.